

Голас Рафзімы

МІНСК І ССР
Крыніцармейская 9
СІДЛІСТВА ІМ. ДАШІЦА

№ 8 (1219) ЛЮТЫ 1972 г. ВІДАННЕ БЕЛАРУСКАГА ТАВАРЫСТВА ПА КУЛЬТУРНЫХ СУВЯЗЯХ З СУАЙЧЫНІКАМІ ЗА РУБЯЖОМ ГОД ВІДАННЯ 17-ТЫ ЦАНА 2 КАП.

ПАНАРАМА СУЧАСНАЙ ВЁСКІ

Бадай, няма патрэбы маляваць нашаму суайчынніку выгляд дарэвалюцыйнай вёскі або сацыяльны партрэт былога заходне-беларускага сяла. У яго памяці надта ж выразна ўрэзаліся такія атрыбуты сялянскага жытла, як глінабітная падлога, саламяная страх, куры ў падпечку, маленькія падслепаватыя вокны і вечны — і зімой і летам — паўзмрок у хаце.

Гэта было не так ужо і даўно: на ўсходзе Беларусі каля паўстагоддзя назад, а на захадзе амаль напалову меней. Але жылося нам і яшчэ горш — зямлянкі і бункеры, з якіх мы цяжка і марудна вылазілі пасля вайны і фашысцкай акупацыі.

Тым большае здзіўленне і радасць выклікае выгляд цяперашняй беларускай вёскі. Едзеш на машыне раўнінным Палесsem ці то спускаешся і падймаешся з узгорка на ўзгорак па дарогах Гродзеншчыны, а насустрач выбягаюць вёскі. Вунь удалечыні паказаліся воданепорныя вежы; побач распласталіся прысадзістыя, выцягнутыя ўздоўж на добрую сотню метраў фермы, дзе ўтрымліваецца жывёла; з краю прымасціліся рамонтныя майстэрні; поблізу выстраіліся ў строгім парадку камбайны і трактары, аўтамашыны і розны сельскагаспадарчы інвентар.

На ладнай адлегласці і сама вёска. Ці то ўжо вока прывыкла, але позірк слізгане па новых дамах, па будынках школы і палаца культуры, нават не зачэпіцца за густы лес тэлевізійных антэн. Бо ўсё гэта бачыш у кожнай вёсцы, усё прывычнае.

Калі ўважліва ўгледзецца ў сацыяльнае аблічча беларускай вёскі сямідзесятых гадоў, то стане зразумелым сэнс тых змяненняў, якія адбываюцца ў ёй сёння. Ідзе няўхільны працэс паступовай ліквідацыі адрозненняў паміж горадамі і вёскамі. І Камуністычная партыя Беларусі, урад нашай рэспублікі многае робяць для паскарэння гэтага працэсу.

У пачатку лютага 1972 года Цэнтральны Камітэт КПБ і Савет Міністраў БССР прынялі пастанову аб мерах па далейшаму карэннаму пераўтварэнню сёл і вёсак рэспублікі. Гэта — новы крок на шляху ажыццяўлення рашэнняў XXIV з'езду КПСС. Цікава прывесці некаторыя лічбы з пастановаў, бо яны сведчаць аб глыбокіх пераменах у беларускай вёсцы, што адбыліся за апошні час.

За 1967—1970 гады, адзначаецца ў пастанове, у сельскай мясцовасці пабудавана 127,5 тысячы кватэр агульнай плошчай 6,8 мільёна квадратных метраў, адрамантавана звыш 300 тысяч дамоў, уведзена ў дзеянне 600 агульнаадукацыйных школ на 131 тысячы вучнёўскіх месц, клубы і дамоў культуры на 137 310 месц, бальніц на 1 277 ложкаў, лазняў на 19 620 месц, 964 камбінаты бытавога абслугоўвання насельніцтва і шэраг іншых аб'ектаў культуры і быту.

Паспяхова выкананы таксама заданні па тэлефанізацыі, газіфікацыі і дарожнаму будаўніцтву ў сельскай мясцовасці.

Нароўні з дамамі, бальніцамі, школамі ўзводзіліся жывёлагадоўчыя фермы, свірны, тэхнічныя майстэрні. Адным словам — усё тое, без чаго немагчыма жыццё і праца ў вёсцы.

Вядома ж, не дзеля таго, каб толькі падвесці вынікі зробленаму, прынята пастанова. У ёй ставіцца задача будаўнічым, плануючым, навуковым і іншым дзяржаўным арганізацыям і ўстановам на новую пяцігодку. А яна заключаецца ў тым, адзначаецца ў пастанове, каб у гэтай пяцігодцы на аснове глыбокага вывучэння ўсіх сацыяльна-эканамічных фактараў, перспектывы развіцця гаспадарак, характару і патрэб іх спецыялізацыі і з улікам прамысловай тэхналогіі сельскагаспадарчай вытворчасці ажыццявіць у вёсцы комплекснае будаўніцтва аб'ектаў вытворчага, жыллёвага, камунальнага, сацыяльна-культурнага і бытавога прызначэння, карэнным чынам палепшыць планіроўку, забудову, добраўпарадкаванне сельскіх населеных пунктаў, значна ўмацаваць матэрыяльна-тэхнічную базу сельскага будаўніцтва.

Калі перакласці гэтую дзелавую фармулёўку на мову лічбаў, то мы ўбачым дакладныя рысы заўтрашняга дня. У вёсках і сёлах Беларусі вырастуць новыя прыгожыя сучасныя будынкi. За пяцігодку будзе ўзведзена жылых дамоў у аб'ёме 218 950 кватэр. Будучы развіццём культурна-бытавыя цэнтры. У сельскай мясцовасці пабудуюць яшчэ 423 новыя школы, 1 000 дамоў быту і іншых памяшканняў, дзе сельскаму насельніцтву будучы аказвацца бытавыя паслугі.

Газ у вясковым доме і сёння не навіна. А да канца пяцігодкі будзе газіфікавана яшчэ 415 тысяч кватэр. Прадугледжваецца будаўніцтва новых сучасных дарог, пракладка водаправода, каналізацыі, новых ліній электраперадач. Плануецца ажыццявіць да канца пяцігодкі будаўніцтва ўнутрывытворчай тэлефоннай сувязі ва ўсіх калгасах і саўгасах Беларусі. І яшчэ многае іншае.

Як бачым, у нашай вёсцы — звычайныя гарадскія клопаты.

Даўней чалавек будаваў хату як мог і як разумее. Яму і яго дзецям патрэбен быў дах над галавой. Цяпер будаўніцтва дома ў вёсцы таксама, як і ў горадзе, — справа дзяржаўная. Таму ў пастанове нездарма падкрэслена, што комплексную забудову сельскіх населеных пунктаў трэба ажыццяўляць з улікам стварэння высокамастацкіх архітэктурных ансамбляў.

Нават па адной гэтай фразе можна меркаваць аб нашым узроўні жыцця і нашых магчымасцях. Калі мы гаворым не проста аб будаўніцтве хаты, а аб «стварэнні высокамастацкіх архітэктурных ансамбляў», значыць сацыяльны ўзровень сучаснай беларускай вёскі надта высокі. А з вяршынь пяцігодкі перад ёю адкрываюцца захляпаючыя далеглыды.

Тысячы вёсак на Беларусі. Яны то выбягаюць да самай дарогі, то паказваюцца здалёк на гарызонце. Каб меркаваць, як сёння жыве савецкі сялянін, пабывайце хаця б у калгасе імя Кірава на Случчыне (верхні здымак). А каб мець уяўленне, дзе ён праводзіць вольную часіну, зазірніце, напрыклад, у палац культуры калгаса «Савецкая Беларусь», што непадалёк ад Брэста (ніжні здымак). Фота Ю. ІВАНОВА.

23 лютага — Дзень Савецкай Арміі

ЛЁН І БАТЫСТ

Здаён славіўся батыст — тонкая, мяккая, плічотная тканіна. Нездарма некалі Кузьма Чорны параўноўваў золак роднага краю з іспанскім батыстам. Невядомыя ўмельцы, цудоўныя майстры сваёй мінуўшчыны данеслі да нашых дзён тайну свайго майстэрства — найтанчэйшы (заўважце, батыставы!) выраб тканіны са звычайнага лёну. Побач са славымі слудзімі паясамі гэтыя тканіны ўпрыгожваюць вядомыя музеі свету, ураджаючы бывалых турыстаў, захоўваючы тайну майстэрства.

Сёння славу ўмельцаў Віцебскай зямлі адраджаюць ткачы ордэна Леніна Аршанскага Ільнокамбіната.

За 10 год мастакі камбіната абнавілі і стварылі больш за 600 малюнкаў тканін. Менавіта тут упершыню ў краіне асвоілі выпуск Ільняной жакардавай бялізны. Распрацаваныя 8 арнаментаў да густу самым патрабавальным пакупнікам.

Ільняныя тканіны ўсё больш уваходзяць у моду — недарогія, прыгожыя, гігіенічныя.

«ЧАРАЎНІЦА» ДЛЯ БАЛЮ

Новая тканіна створана для ўрачыстага вечара. Яна лёгкая, белага колеру, і мае назву такую ж прыгожую, як і яна сама, — «чараўніца».

Першыя тысячы метраў новай тканіны зняты са станкоў Віцебскага шаўковага камбіната. Сёлета прадпрыемства паставіць у продаж на мільён квадратных метраў тканін больш чым у мінулым годзе, асартымент іх абновіцца на адну трэць. У ліку навінак — касцюмна-плацельныя тканіны. Яны выраблены з поліэфірных, трыцэтатных і ацэтатных валокнаў.

НА ЗДЫМКАХ: Н-ская часць Чырванасцяжнай Беларускай вайскавай акругі. Выдатнікі баявой і палітычнай падрыхтоўкі, радавыя Абрам НАРКУМАЎ і Віктар ЗАЛАТЫ на тактычных занятках.

У час адпачынку.

На танкадроме. Кіраўнік заняткаў ставіць задачу механікам-вадзіцелям на выкананне вучэбнага практыкавання па ваджэнню.

ГАРЫЗОНТЫ НАВУКІ

Вучоныя ў пошуку

Велізарная ферма аўтамат, дзе ўтрымліваецца 2 300 кароў. Комплекс, у якім 40 рабочых за год адкормліваюць 24 тысячы свіней. Кібернетыка рэгулюе рэжым работы камбайна. Электрычныя матор-колы машын... Фантазія? Не. Заўтрашні дзень вёскі. І нараджаецца ён сёння ў Цэнтральным навукова-даследчым інстытуце механізацыі і электрыфікацыі сельскай гаспадаркі нечарназёмнай зоны СССР, які размешчаны ў Мінску.

— У новай пяцігодцы, — расказвае дырэктар інстытута доктар тэхнічных навук прафесар М. Севярынёў, — прырост сельскагаспадарчай прадукцыі павінен быць атрыманы за кошт павышэння прадукцыйнасці працы. Таму самая актуальная задача вучоных — паскорыць распрацоўку больш дасканалых тэхналогій і стварыць аўтаматызаваныя тэхнічныя сродкі.

Хутка ў гаспадаркі пачнуць паступаць скорасныя трактары магутнасцю 80, 150 і 165 конскіх сіл. Праблема нумар адзін — распрацоўка тэхнікі і метадаў высокаэфектыўнага выкарыстання такіх агрэгатаў ва ўмовах Беларусі. Гэта дасць магчымасць шырока выкарыстоўваць машыны з камбінаванымі і актыўнымі рабочымі органамі, павялічваць скорасці і шырыню захопу агрэгатаў. У прыватнасці, у інстытуце спраектаваны і праходзіць палявыя выпрабаванні камбінаваныя агрэгаты, які адначасова рыхтуюць глебу пад слябу, уносяць мінеральныя ўгнаенні і сее збожжавыя культуры.

Скорасныя агрэгаты, безумоўна, патрабуюць новых сродкаў, кантролю і аўтаматычнага рэгулявання працэсаў у паліводстве. Ужо выраблены аўтамат, які карэктруе рух культыватара. Трактарысту не трэба сачыць за тым, каб культыватар не пашкодзіў карнявішчы раслін. Спраектаваны і апрабаваны таксама аўтамат, пры дапамозе якога камбайн сам зможа «выбіраць» скорасць нагрузкі на ўборцы зерня. Усяго ў 1971 годзе інстытутам разам з іншымі навуковымі і канструктарскімі арганізацыямі ўкаранены ў народную гаспадарку краіны машыны і арганізацыйна-тэхнічныя мерапрыемствы з гадавым эканамічным эфектам звыш 15,6 мільёна рублёў.

Выданні Інстытута славяназнаўства

Інстытут славяназнаўства і балканістыкі АН СССР — вядомы навуковы цэнтр, які вывучае гісторыю зарубешных славянскіх краін. За чвэрць стагоддзя свайго існавання інстытут выканаў шырокі план выдання многатомных абагульняючых прац па гісторыі славян.

Тэмы салідарнасці працоўных славянскіх зарубешных краін з нашай краінай, іх удзел у Вялікай Кастрычніцкай сацыялістычнай рэвалюцыі і грамадзянскай вайне, вывучэнне міждзяржаўных адносін займаюць значнае месца ў працах інстытута. Выдадзеныя нядаўна некалькі тамоў «Дакументаў і матэрыялаў па гісторыі савецка-польскіх адносін» адлюст-

роўваюць і братнія сувязі, што існуюць паміж Польшчай і Беларускай ССР.

Навуковыя работы студэнтаў

Навуковая работа студэнта 4-га курса Магілёўскага машынабудаўнічага інстытута Н. Лук'янава «Штампоўка металу выбухам» аказіць практычную дапамогу машынабудаўнікам. Такую рэцэнзію даў свайму выхаванцу кандыдат тэхнічных навук І. Сілін.

Асабліва высокая эфектыўнасць гэтага метаду на вырабе буйнагабарытных дэталей памерам тры і больш метраў і таўшчыней да 80 міліметраў. Зрабіць такую сталёвую штампоўку на звычайных прэсах практычна немагчыма. Выбухам жа дэталі ствараецца імгненна.

Па тэхналогіі, распрацаванай будучым інжынерам, можна выкарыстаць штампы не толькі сталёвыя, а і танныя з дрэва, жалезабетону і пластыкаў. Гэта дасць вялікую эканомію сродкаў.

Актуальную праблему — выкарыстанне ўнутрызаводскага транспарту на Магілёўскім металургічным заводзе вырашылі ў сваёй навуковай рабоце студэнты 5-га курса Ю. Кацкала, Л. Дзясяткаў, А. Зайцаў і А. Бодак. Яны правялі старанныя хранаметраж эксплуатацыі трактараў, аўтамабіляў і электракараў, склалі навукова абгрунтаваны графік высокапрадукцыйнага іх выкарыстання. Гэта эканоміць многія тысячы рублёў.

У навуковыя даследаванні ў інстытуце цяпер уключылася каля 600 студэнтаў старэйшых курсаў.

ДЫПЛОМЫ АДНОЙ СЯМ'І

Хоць і імкнуўся да навукі Васіль Максімовіч, але дабіцца многага не здолеў. Яму ўдалося пахадзіць усяго некалькі зім у царкоўна-прыхадскую школу. Нічога не прыбавілася ў яго асвеце за час гаспадарання былой панскай Польшчы.

Ішлі гады. Васіль стаў сямейным чалавекам. Падраслі дзеці. Галаву напаўнялі думкі: «Няўжо і яны не здолеюць прабіцца да святла?» І хто ведае, як і што было б, каб у Заходнюю Беларусь не прыйшла Савецкая ўлада.

Сёння ўсе дзеці калгасніка Васіля Максімовіча з вёскі Лань Нясвіжскага раёна атрымалі вышэйшую адукацыю. Старэйшы сын Васіль скончыў Беларускае дзяржаўнае ўніверсітэт імя Леніна. Настаўнікі і вучні ведаюць яго як чалага педагога. Цяпер ён завочна канчае аспірантуру і піша кандыдацкую дысертацыю.

Дзякуючы дапамозе і Міхаіла Пасюла закончыў фізкультурнага інстытута ён працуе ў горадзе Барысаве. У Віцебску ў ветэрынарным інстытуце вучыўся Уладзімір Максімовіч. Зараз сын калгасніка з Лані — ветурач.

Ёсць у Васіля Васільевіча і двое пасынкаў. Яны таксама сталі адукаванымі людзьмі.

Пяць дыпламаў у дзяцей Максімовіча — за гэта бацьку пашана, а Савецкай ўладзе — глыбокая ўдзячнасць.

І. ТАРТОВСКИ.

СКАРБЫ БЯРОЗАВАГА ГАЮ

У маладым бярэзніку акуратна размясціліся дамы, утвараючы невялікую вуліцу. У гэтым пасёлку жывуць і працуюць людзі цікавай прафесіі — звераводы. Непадальк размяшчаецца і сама Баранавіцкая зверагаспадарка.

— Яна створана ў 1958 годзе, — расказаў намеснік дырэктара гаспадаркі Іосіф Касцюк. — Тады з Карэліі прыбыла першая партыя серабрыста-чорных лісіц. А ў 1965-м завялі норак. Іх мяккае, густое, кароткашэрснае футра па расфарбоўцы бывае рознае. У адных звяркоў яно чорнае, у другіх — розных карычневых таноў. Але галоўнае, яно вельмі высока цэніцца і карыстаецца вялікім попытам.

За час свайго існавання гаспадарка ў некалькі разоў расшырылася і пастаўляе цяпер як на ўнутраны, так і на знешні рынкі вялікую колькасць пушніны. Норак, напрыклад, каля шасці год назад было тут усяго чатырыста. Ад іх атрымалі тады першыя тысячы галоў маладняку для вырошчвання. А ўжо ў мінулым 1971 годзе рэалізавана 30 000 норкавых шкурак і 4 000 лісіных. Агульная вырчка за гэты сапраўды залаты тавар складала больш за паўтара мільёна рублёў. Прыбытак перавысіў 300 000 рублёў.

Асабліва хуткае развіццё прадпрыемства атрымала за апошнія тры гады. Раней з-за адсутнасці вялікіх складскіх памяшканняў не было магчымасці ствараць вялікі запас кармоў. Цяпер такія ўмовы ёсць.

Нядаўна ў эксплуатацыю ўведзены комплекс новых вытворчых аб'ектаў. Гэта кацельня, халадзільнік, разлічаны на адначасовае захаванне шасцісот тон кармоў, цэх, у якім за змену можна гатаваць 30 тон прадуктаў.

У звераводзе вялікія планы. Калектыў вырашыў за пяцігодку даць звыш 230 тысяч таварных шкурак. У параўнанні з мінулым годам у 1975-м прыбытак павінен амаль падвоіцца.

ПЕРАД ВАРШАЎСКІМ МОСТАМ

Цераз пагранічны Буг перакінуты вялікі мост, які ў Брэсце называюць Варшаўскім. На адным канцы яго нясуць варту савецкія пагранічнікі, на другім — польскія. Пасярэдзіне моста стойкай фарбай праведзена лінія. Пагранічнікі ўвесь час стараюцца падтрымліваць яе ў свежым выглядзе, але летам гэта не заўсёды ўдаецца — фарба, не паспеўшы падсохнуць, сціраецца сонячнымі шчыра.

Па мосце двума бясконцымі патокамі ідуць цяжка грузавыя машыны, імчаць легкавыя аўтамабілі з нумарамі амаль усіх краін свету, праходзяць вялікія турыстычныя аўтобусы. Ля белага будынка яны на кароткі час спыняюцца. Таможні надглед, праверка дакументаў. І зноў уключаюцца матары. У адных наперадзе шлях па дарогах СССР, другія развітваюцца з нашай краінай.

З якімі думкамі займаюць турысты свае месцы ў камфартабельных аўтобусах, садзіцца за руль «фольксвагенаў», «сітраенаў», «фордаў»? Якія ўражання, скончышы падарожжа па Краіне Саветаў, увоззяць у Англію, Італію, Бельгію, Францыю, Канаду, Злучаныя Штаты Амерыкі, Венесуэлу, Новую Зеландыю, Аўстралію?

У белым доміку каля Варшаўскага моста ёсць «Кніга запісаў замежных турыстаў». У час апошняга прыпынку на савецкай зямлі нашы госці занатоўваюць у ёй свае заўвагі, уражання, удзячнасць. Часцей за ўсё гэта некалькі радкоў аб самым, на погляд пісаўшга, важным.

«У Брэсце цудоўныя людзі, гатовыя дапамагчы турыстам. Я магла б напісаць кнігу аб сваёй паездцы ў Рашо. Пізела дэ Дзікер. Венесуэла».

«Шчаслівыя, што наведалі краіну Леніна. Муж і жонка Фута. ГДР».

«Мужчыны і жанчыны СССР! Дзякуй вам за гасціннасць. Бельгія».

«Я вярнуся сюды зноў!.. Я таксама. Францыя».

З усіх канцоў зямнога шара прыязджаюць да нас турысты. У сябе дома яны рознае чулі і чыталі пра СССР, але, убачышы на ўласныя вочы Савецкую краіну, робяць свае вывады, тая, як Джанет Джафрой са Злучаных Штатаў: «Мне спадабалася Расія, асабліва людзі. Паездка дала бясконца новых уражанняў. Будучы аме-

рыканкай, я з дзяцінства чула шмат дрэннага пра рускіх і іх спосаб жыцця. Усё не так!»

З амерыканкай згаджаецца новазеландзец Вуд: «Прапаганда, якой мы падвяргаліся на Захадзе, не апраўдала сябе на Усходзе».

«За апошнія 10 дзён атрымалі адказы на многія пытанні», — адзначылі Мюрнел Блей і Хелен Куэл з Аўстраліі.

Савецкім людзям, іх шчырай і бескарыслівай гасціннасці, уважлівасці, працавітасці, пачуццю гонару за сваю краіну прысвечана асабліва многа запісаў замежных турыстаў:

Карла Інверціні (Італія): «Я ўпершыню ў вашай краіне, і мне было больш чым цікава. Мы убачылі УССР, РСФСР і БССР. Людзі паўсюдна вельмі мілыя і ветлівыя. Калі нам патрэбны былі тлумачэнні па маршруце, іх давалі з ахвотай, не шкадуючы часу».

Чарльз Шэфер (ЗША): «Мы звярнулі ўвагу на тое, што людзі з задавальненнем аказваюць паслугі, не маючы пры гэтым для сябе ніякай карысці».

Сафалк (Англія): «Хацелася, каб усе людзі на свеце былі такімі, як тыя, з якімі мы сустракаліся ў вас».

Джэн Глен (Англія): «Гэта былі незабыўныя канікулы. Людзі гатовы прыйсці на дапамогу ў любы момант. Здаецца, усе ўлюбеныя ў кветкі».

Ларэнца Сіана (Італія): «У першы раз еду на машыне па СССР. Перасекшы многа граніц у Еўропе, раптам адчуў цёплую, сардэчнасць і сабраўшую ўвагу. Вялікае дзякуй!»

Турыст з Новай Зеландыі: «Савецкія людзі гордыя і шчаслівыя тым, што адбываецца ў іх краіне».

Б. Татум (Англія): «Народ у Савецкім Саюзе незвычайна дружалюбны. Людзі робяць уражанне ўпарта працуючых і задаволеных, СССР — краіна свабоды і прагрэсу, не гаворачы ўжо аб яе гасціннасці».

Людзі самых розных поглядаў прызнаюць велізарны дзяржаўны Падарожжа па СССР пераконвае іх у тым, што «краіне, якая развіваецца такімі хуткімі тэмпамі, забяспечана цудоўная будучыня» (словы аўстралійскага турыста). Здзіўлены тэмпамі прагрэсу. Мелькольнік з Англіі выказаў жаданне «яшчэ раз наведаць краіну, каб убачыць тое, што вы зробіце за гэты час».

Гасцей СССР уражвае грандыёзнае будаўніцтва, якое вядзецца ў нашай краіне. «Я шмат дзе пабываў, — піша Далінг з Канады, — але нідзе, улічваючы і Швецыю, не бачыў такой актыўнасці ў будаўніцтве. Гэта наводзіць на думку, як далёка наперад выйшаў бы СССР ва ўсіх галінах, калі б не вайна. Немцы знішчылі ў вас столькі маёмасці, загубілі 20 мільёнаў жыццяў. Усе заходнія нацыі ў вялікім даўту перад савецкім народам».

Ужо не гады, а дзесяцігоддзі аддзяляюць нас ад пераможнага мая 1945 года, але людзі ніколі не забудуць таго, што зрабіў савецкі народ для выратавання народаў Еўропы ад фашысцкага рабства. «Мы вязем з сабой з Расіі незабыўныя ўражання. Для нас гэта паездка тым больш знамянальная, што рускія вызвалілі нас з канцлагера ў 1945 годзе. Карыстаемся выпадкам, каб яшчэ раз сказаць — дзякуй! П'ер Берне. Францыя».

Праграма, якую прапануе «Інтурыст» замежным гасцям, самая разнастайная. Аматары мастацтва знаёмяцца з шэдэўрамі жывапісу і скульптуры, сабранымі ў Эрмітажы і Трацякоўскай галерэі; тыя, хто захапляецца помнікамі архітэктуры, наведаюць Суздаль, Ноўгарад, Кіжы; турысты маюць магчымасць пабываць у бібліятэках, тэатрах, музеях.

«Яшчэ з дзяцінства я марыла пазнаёміцца з вашай краінай. Мой прадзед 5 год пражыў у Ленінградзе, мой стрыечны брат Анатоль Франс многа разоў прыязджаў у вашу краіну. І вось мал мара збылася. Я зачаравана кароткачасовым знаходжаннем у Савецкім Саюзе, і мне хацелася б вярнуцца сюды, каб лепш пазнаёміцца з вашай культурай. М-ль Галас. Францыя».

Пры знаёмстве з савецкімі гарадамі госці адзначаюць чысціню і зеляніну нашых вуліц, прыгажосць архітэктурных ансамбляў: «Былі ў СССР шэсць разоў. І кожны раз атрымліваем вялікае задавальненне ад знаходжання ў вашых гарадах. Муж і жонка Сміт, Англія»; «Мінск і Масква — цудоўныя, выдатныя гарады. Марцін Лесан, Англія»; «Масква — непараўнальная! Ін Хігінс, Новая Зеландыя».

Не аб усім, што цікавіць, можна даведацца за час кароткага падарожжа, многае яшчэ хацелася б убачыць, да нечага прыгледзецца больш уважліва. Таму ў «Кнізе запісаў» так часта сустракаюцца словы — «Прыеду да вас зноў».

...Апошні прыпынак перад Варшаўскім мостам. Перш чым сесці ў машыну, бельгіец Луі Рауль Вандрэк робіць запіс: «Няхай часцей сустракаюцца людзі зямлі, каб лепш разумець адзін аднаго, каб жыць у міры і згодзе».

Т. РЭУТОВІЧ.

Будаўніцтва гасцініцы «Інтурыст» у Брэсце.

Фота В. ГЕРМАНА.

ВЯЛІКАЙ СЯМ'ЕЙ

— Мы жывём на самай Крайняй Поўначы, непадалёк ад Нар'яна-Мара. Есць такія рыбацкія пасёлкі Нікітцы. У ім ледзь набярэцца сотня жыхароў — рыбакі, аленяводы, паляўнічыя, механізатары. І ўсе жывуць як адна вялікая сям'я, хоць складаюць яе людзі розных нацыянальнасцей. Мая маці, напрыклад, руская, бацька — комі, нашы суседзі — сям'я Івана Занько — беларусы. Жывуць у пасёлку і немцы, і украінцы...

Іван Занько прывёз з Беларусі бульбу. Мы дапамаглі яе пасадзіць. І здарыўся цуд: у тундры, за кароткае палярнае лета, яна дала ўраджай. Бульба здалася нам смачнейшай за любыя заморскія фрукты.

— А вы бачылі палярную зіму? Аленя, які бяжыць праз месячную ноч, звязваюць белую цішыню? Гэта толькі здаецца, што тут пустыня. Пагаварыце з жыхаром поўначы. Ён звычайна маўклівы, але калі пачне гаварыць, вы ўбачыце выдатную і простую душу чалавека, улюбёнага ў свой край.

Люда Чупрова — студэнтка трэцяга курса аддзялення народаў Крайняй Поўначы Ленінградскага педінстытута імя Герцэна. Аддзяленне рытуе спецыялістаў для дваццаці чатырох малых народнасцей, якія да рэвалюцыі не толькі не ведалі, што такое інтэлігенцыя, але не мелі сваёй пісьменнасці. Сёння ленынградскія студэнты атрымліваюць другую спецыяльнасць па мовах і літаратуры паўночных народаў. Спецыяльная кафедра, якой кіруе прафесар Міхаіл Васкабойнікаў, вывучае мову, фальклор і літаратуру некалькі адсталых народаў.

За апошнія гады падрыхтаваны сотні спецыялістаў, большасць з іх — прадстаўнікі малых народнасцей Поўначы. Гэта не толькі настаўніцкая інтэлігенцыя, але і партыйныя і савецкія работнікі, пісьменнікі, вучоныя. Лін Тынель — старшыня Чукоцкага акруговага выканкама дэпутатаў працоўных, дэпутат і член Прэзідыума Вярхоўнага Савета СССР, Мікалай Шарын — міністр асветы Якуцкай АССР, дзевяць чалавек сталі навуковымі работнікамі.

Вопыт Савецкага Саюза ў развіцці культуры паўночных народаў, у арганізацыі і ажыццяўленні народнай асветы на Крайняй Поўначы выклікаў вялікую цікавасць на міжнароднай канферэнцыі па праблемах асветы паўночных народнасцей, якая адбылася ў Манрэалі, дзе з дакладам на гэту тэму выступіў дэкан аддзялення Крайняй Поўначы дацэнт Леў Белікаў. Прадстаўнікі ЗША, Даніі, Фінляндыі і Нарвегіі прызналі, што «поспехі савецкай сістэмы адукацыі і культурнага развіцця на Поўначы абумоўлены рэальнымі палітычнымі і эканамічнымі магчымасцямі, якія выцякаюць з грамадзянскага раўнапраўя паўночных народнасцей СССР».

Люда Чупрова не можа сабе ўявіць жыццё іншым, чым яно ёсць цяпер. І калі мы просім яе расказаць аб прыкладах дружбы народаў у яе доме, у Нікітцах, і ў інстытуце, яна здзіўлена паціскае плячымі і гаворыць:

— Я не ведаю, якія прыклады вам прывесці. Ці ж усё наша жыццё не прыклад?

В. ЛЕВІН.

ЯК СІНЯКУ ЖЫЛОСЯ ПАД ГІТЛЯРОЎЦАМІ...

ЗАМЕСТ РЭЦЭНЗІІ

У канстатуючай частцы вышэй названага даследавання мы хацелі б далікатна звярнуць увагу чытача на пэўную з'яву, што стала тыповай сярод беларускіх «нацыянальных дзейнікаў» апошнім часам. А менавіта: чым бліжэй да могілак, тым больш гаварлівым становіцца гэтае асроддзе.

Такое славеснае нетрыманне набыло канкрэтную форму праяўлення — у нацыянальна-вызвольна-амерыканскай літаратуры стаў правальраваць жанр мемуарных «зацемек». Спадароў, як той звон, нібы хто за язык цягне. Так і хочацца раззваніць на ўвесь «вольны свет» пра свае «змагарныя подзвігі».

Незвычайнага ў гэтай з'яве нічога няма, бо яшчэ ў часы цара Гароха было заўважана, што пад старасць некаторыя людзі дзясцінеюць. Зноў жа, калі перанесціся думкай да вытокаў фальклору, мы знойдзем пэўныя аналогіі. З той толькі розніцай, што ў век лука і прашчы мемуарыстыка на-

сіла характар вуснай творчасці. Хаця б узяць такі прыклад: стары дзед сядзіць у пячоры ля вогнішча і баіць унучатам пра тое, які зух з яго быў у малодасці, калі ён адным махам доўбні валіў на зямлю бізона.

Цяпер, у час паперы і шарыкавай ручкі, беларускім «вызвольнікам на экзылі» не трэба малоць непасрэдна языком. Садзіся і страчы. Усё-такі больш шанцаў, што ўнукі даведваюцца пра іх дзясціні. І ацэняць па заслугах.

Не так даўно, бо яшчэ і году не прайшло, аб сваёй свядомай вызвольнай дзейнасці паведаміў у собскім захірзлым «Беларускім голасе» Сіняк (каторы яшчэ і Хмара). Ягоньня ўспаміны, азагалоўленыя «Пад гітляроўцамі», занялі шмат газетнай плошчы. Але ахопліваюць надта ж кароткі прамежак часу. Ад выхаду насустрэч фашыстам з выцягнутай наперад уверх правай рукой («Хайль Гіт-

лер!») і да таго дня, калі Сіняк, «пасадзіўшы на воз сваю палавіну ды ўклаўшы ў сена карабін ды дзве гранаты», пакідаў на рэкізаванай кабыле пусты Слонім. Ён ледзь паспяваў за нямецкім абозам, уцякаючы ад сваіх суайчыннікаў на Захад, каб там, у новых абставінах (а потым і пры новых гаспадарках) працягваць сваю «нацыянальна-незалежніцкую» дзейнасць. Бо вядома ж, на Беларусі з адыходам немцаў спрыяльнай глебы ды і размаху для гэтага ўжо не стала.

З аднаго боку, можна зрабіць дакор аўтару зацемак за тое, што ён перавёў празмерна многа паперы на апісанне сваіх прыгод толькі ў час гітляроўскай акупацыі, але, калі глянуць на справу з другога боку, то не варта ўпікаць Сіняка — кожны піша пра тое, што цешыць яго сэрца. Так што гэта справа асабіста аўтарска. У далейшым чытач пе-

раканаецца, што Сіняк мае рацыю: перыяд фашысцкага нашэсця на Беларусь для яго быў надзвычай плённым у «нацыянальна-дзейнасці».

Калі зыходныя пазіцыі высветлены, можна перайсці ўжо і непасрэдна да аналітычнай часткі. Але перайшоўшы да справы па сутнасці, мы воляйнаволя ўпіраемца ў праблему жанра. Здавен-даўно было вядома, што мемуары — гэта асабісты ўспаміны ўдзельнікі падзей, якія, прынамсі, не разыходзяцца з элементарнай праўдай.

Сіняк жа заўсёды і ва ўсім «дзеіў рэвалюцыйна». (З гэтым тэрмінам чытач яшчэ не раз сутыкнецца). Таму ён не пайшоў пратаптанай сцэжкай, а падыбаў сваёй, собскай каліяняй. Прачытаўшы ягоньня зацемкі, міжволі робіш выснаў, што маеш дачыненне не проста да ўспамінаў здзяцінелага дзеда, які перад унукімі корчыць з сябе маленькага Банапарціка. Сіняковы мемуары — гэта сінтэз па меншай меры трох жан-

раў — дэтэктыўнага рамана, гумарыстычнай аповесці і фантастыкі (не блытаць з навукавай!). Безумоўна, ніхто не збіраецца аспрэчваць у Хмары права першаадкрывальніка. Больш таго, ён шмат энергіі ўклаў, каб выгадаваць у сваёй творчай кухні гэты арыгінальны дэтэктыўна-гумарыстычна-фантастычны гібрид. І скажам шчыра — нездарма мазгі сушыў!

Як і ў любым творы, у сіняковых зацемках ёсць і галоўныя дзеючыя асобы, і другарадныя, і гістарычны фон. Галоўных усяго трое. Перш-наперш гэта сам Сіняк — старшыня Беларускага камітэта самапомачы ў Слоніме; ён жа рэдактар газеты «Слоніўскі кур'ер», ён жа дырэктар публічнай бібліятэкі, ён жа кіраўнік аддзела прапаганды пры слоніўскім гебітскамісарыяце... Усіх пасадаў Сіняка па пальцах не перабярэш!

Акрамя Сіняка, бадай, толькі двое людзей заслугоўваюць увагі, бо яны, як і сам старшыня Самапомачы, чыстай крыві віцка-арыйскай крыві. Астатнія — гэта спалчаныя або зрашчаныя беларусы, а значыць — нацыянальна несвядомы элемент. У мемуарах поруч

СОВЕТСКИЕ ВООРУЖЕННЫЕ СИЛЫ — СТРАЖ МИРА И БЕЗОПАСНОСТИ

Имя дважды Героя Советского Союза генерала армии Павла Ивановича Батова хорошо знают не только в СССР, но и за рубежом. Герой боев с фашистами в Испании, крупный военачальник времен Великой Отечественной войны, ныне видный общественный деятель.

Несмотря на огромную занятость — работа в Генеральной инспекции Министерства обороны СССР и неутомимая деятельность на посту председателя Советского комитета ветеранов войны отнимают у генерала массу времени, — Павел Иванович любезно согласился встретиться с корреспондентом АПН и побеседовать с ним.

Поскольку поводом для встречи послужила приближающаяся 54-я годовщина Советской Армии и Военно-Морского Флота, мы попросили генерала армии рассказать о том, что из себя представляют Советские Вооруженные Силы.

— Я бы хотел начать наш разговор с высказывания Владимира Ильича Ленина, которое имеет самое прямое отношение к поставленному вопросу, — заметил генерал, подходя к книжной полке, занимающей одну из стен просторного кабинета. Он достал том сочинений В. И. Ленина и, найдя нужное место, прочитал вслух: «Всякая революция лишь тогда чего-нибудь стоит, если она умеет защищаться...».

Положив книгу на стол, генерал продолжал:

— Это указание великого вождя было претворено в жизнь уже в ходе Октябрьского вооруженного восстания, когда народные массы под руководством Коммунистической партии свергли господство буржуазии и помещиков и установили Советскую власть. Это нашло свое наиболее яркое воплощение в создании Красной Армии — новой армии революционного народа. И я горжусь, что мне посчастливилось быть в числе ее первых солдат, защищать с оружием в руках завоевания революции.

Советская Армия и Военно-Морской Флот ныне представляют собой самые современные вооруженные силы, располагающие первоклас-

Генерал армии Павел БАТОВ о годовщине Советской Армии и Военно-Морского Флота

сным оружием и боевой техникой. Они оснащены ядерными боеприпасами различного калибра и предназначения, ракетами любого радиуса действия, атомными подводными лодками и другими современными кораблями с ракетными вооружением, сверхзвуковыми реактивными самолетами, ракетными зенитными комплексами.

Для того, чтобы лучше себе представить, насколько существенно изменились вооруженные силы за последнее время, я позволю себе привести такие цифры.

Современная советская мотострелковая дивизия превосходит дивизию 1939 года по танкам в 16 раз, по бронетранспортерам и бронемашинам — в 37 раз, по автоматическому оружию — в 13 раз, по средствам связи — в 5 раз и несравненно превосходит по качеству и боевым возможностям этой техники.

Кстати, о боевых возможностях. Рост технической оснащенности значительно увеличил их. Так, например, вес одного артиллерийско-минометного залпа дивизии 1939 года составлял 1700 килограммов, в то время как залп современной дивизии равен 53 тысячам килограммов. Я не учитываю здесь ядерного оружия, мощь которого больше в несколько сот раз.

Коренные изменения претерпела и советская военная авиация. От самолетов с поршневым двигателем она шагнула за послевоенные годы к современным реактивным машинам, летающим со скоростью 2,5—3 тысячи километров в час. Бомбовые залпы реактивных самолетов превосходят в 5 раз возможности их поршневых предшественников. На вооружении наших ВВС находятся самолеты, способные в любую погоду совершать межконтинентальные полеты и наносить мощные удары ракетами с ядерными боевыми зарядами.

Нельзя не гордиться и Военно-Морским Флотом, который ныне по праву считается флотом открытого океана. Он приобрел новые качества — его основной силой стали атомные подводные лодки. О том, насколько отличны они от прежних подводных лодок, убедительно говорят такие цифры. Энерговооруженность современной подвод-

ной лодки по сравнению с довоенным годом возросла почти в 100 раз, глубина погружения увеличилась более чем в 5 раз, а скорость подводного хода — в 3—4 раза!

Самые молодые виды Вооруженных Сил Страны Советов — Ракетные войска стратегического назначения и Войска противовоздушной обороны — также щедро оснащены новейшей боевой техникой и оружием, первоклассным оборудованием, сложнейшей аппаратурой.

— Товарищ генерал, а что бы Вы могли сказать о людях армии и флота? Как протекает их служба? С какими успехами они встречают свой праздник?

— Предметом особой гордости советского народа являются его защитники — воины Вооруженных Сил СССР. Они — основа основ нашего боевого могущества! Ведь какой бы совершенной ни была техника, решающая роль всегда останется за человеком. Поэтому подготовке военных кадров, воспитанию идейно закаленного, мужественного, верного своему долгу защитника Родины Коммунистическая партия постоянно уделяет неослабное внимание. И мы добились в подготовке военных кадров больших успехов. Достаточно сказать, что сейчас каждый четвертый советский офицер имеет высшее военное или другое высшее специальное образование. Советские воины блестяще владеют искусством современного боя, мастерски обслуживают сложную боевую технику, проявляют при этом много инициативы и старания. Высокая личная ответственность за защиту Родины, интерес социализма и мира — вот наиболее характерная черта советских воинов. Им в полной мере присуще такое драгоценное качество, как постоянное стремление повышать боеготовность, настойчиво добиваться высокого мастерства в своем деле.

За примерами далеко ходить не надо. В этом году подготовка к Дню Советской Армии и Военно-Морского Флота совпала с подготовкой к нашему большому празднику — 50-летию образования СССР. Мы отметили эту знаменательную дату в декабре 1972 года. В ознамено-

вание юбилея воины армии и флота широко развернули социалистическое соревнование за достижение новых успехов в учебе и службе.

Мы, коммунисты, должны всегда быть трезвыми реалистами. А объективная реальность нашего времени такова, что нам приходится жить в условиях постоянной внешней военной опасности, которую таит в себе само существование империализма. Советский народ — миролюбивый народ, но в этих условиях мы должны быть готовы к защите завоеваний социализма.

— Павел Иванович, Вы возглавляете Советский комитет ветеранов войны. Что Вы можете сказать о ветеранах?

— В своем докладе на XXIV съезде КПСС Л. И. Брежнев очень тепло сказал о наших фронтовиках, о тех солдатах и командирах, которые в годы Великой Отечественной войны отстояли свободу нашей Родины. Время неумолимо. И все меньше остается в строю ветеранов. Но миллионы их еще активно работают. Одни продолжают службу в армии, другие отдают Родине свои знания и труд на заводах и стройках, в колхозах и совхозах, в научных институтах и школах. Где бы ни трудились ветераны, они проводят большую воспитательную работу среди подрастающего поколения. Ветераны учат молодежь любить Родину беззаветно, настойчиво готовиться к службе в армии и, если потребуется, с честью выполнить свой долг по защите Советского Союза, всего социалистического лагеря. Ветераны по-прежнему в строю! Они, прошедшие через пламя войны, ведут решительную борьбу за мир во всем мире, в частности сейчас — за созыв европейского совещания.

— В заключение хочу сказать, что в условиях военной угрозы империалистов Советские Вооруженные Силы поддерживают постоянную боевую готовность. И любой агрессор, осмелившийся посягнуть на свободу и независимость социалистического сотрудничества, немедленно получит сокрушительный отпор от Советской Армии, от всех армий стран-участниц Варшавского Договора, сплоченных братским союзом интернационалистов.

АПН.

ПИШУТ ЗЕМЛЯКИ КНИГА ПОМОГЛА

Получил от вас новогодний подарок: два отрывных календаря и книгу П. Ковальского «В Брестских лесах».

С самого начала Великой Отечественной войны меня занимала мысль: как могли белорусские партизаны, которые жили в лесах, не имея достаточно питания, одежды и оружия, бороться с опытным, жестоким и хорошо вооруженным врагом? Ответ на этот вопрос я нашел в произведениях советских авторов.

Белоруссия одна из первых приняла на себя страшный удар гитлеровцев. Густая сеть тюрем и концлагерей покрыла ее территорию. Но население не покорилось врагу. Началась партизанская война против захватчиков. В этой борьбе участвовали и мои родственники: двоюродный брат Игнатий Осовик, сестра Павлина и их семья. Они сражались в одном из партизанских отрядов, который действовал в Гродненской области.

И хотя П. Ковальский рассказывает о партизанах Брестчины, я с большим интересом читал его воспоминания в «Голосе Радзiмы» и очень рад был получить его книгу. Теперь она переходит из рук в руки. Ее читают мои знакомые, друзья, все, кто хочет знать правду о борьбе белорусских партизан в годы Отечественной войны.

Иосиф ОСОВИК.
США.

МОЯ МЕЧТА

Сердечное спасибо за замечательный подарок. Особенно меня обрадовали снимки родного Минска: площадь Победы, Дом-музей 1-го съезда РСДРП, Дом правительства, театр оперы и балета... Они живо напомнили мне мою последнюю поездку на Родину в юбилейном 1970 году. Я была бесконечно рада, что моя поездка совпала с празднованием 100-летия со дня рождения В. И. Ленина.

Теперь я снова мечтаю посетить родные места, встретиться с земляками, подышать воздухом Родины. Очень надеюсь, что уже в нынешнем году моя мечта осуществится.

А. ЕМЕЛЬЯНОВА.
ФРГ.

з Сiняком «дзеюць» беларус Зыбайла — агент Абвера ды Жаўток — «адзіны сумленны чалавек» (наводле аўтара ўспамінаў), супрацоўнік СД. Праўда, з гэтага Жаўтка выйшла цэлая рэч. Да вайны жыў ён у Слоніме, лічыў сябе палякам і пісаўся Жултэк. Пасля прыходу гiтлераўцаў ён «зварнуўся да Камітэта самапомачы аб сцвярдзэнні яму беларускай нацыянальнасці ды выпраўленні прозвішча на Жаўток». А праз некаторы час стаў фольксдойчам. (Праўда, прозвішча на Эйгельб яму не змянілі. Не дацягнуў! Параметры імба, відаць, не адпавядалі арыйскай схеме). Тым не меней у мемуарах Хмары ён праходзіць як сядомы беларус.

З нацяжкай да галоўных герояў можна аднесці яшчэ братаў Пацюкевічаў, якія «былі прысланы да працы ў мясцовым СД і аказалі таксама сядомымі беларусамі». Але ў Сiняка з імі «блізкага суладдзя не паўсталя».

«Усё мае свой пачатак», — сказаў старажытны мудрэц. Сiнякова «нацыянальная дзейнасць» пад гiтлераўцамі таксама мела свой пачатак. Першым крокам на шляху сцвярдзэння

нацыянальнай сядомасці Сiняка быў дазвол акупацыйных улад на пачатку з беларускім надпісам «ПРАВЕРАНА». Праз свайго вернага Санча Пансу — Зыбайлу Сiняк прабіў гэты дазвол. Потым справы пайшлі лягчэй. Маючы пад носам спіс дазволенай літаратуры, зацверджаны ў гебітскамісарыяце, дырэктар Слонімскай публічнай бібліятэкі ператрасаў паліцы. Большая частка літаратуры ішла налева, а адтуль у агонь, меншая направа. На ёй і ставіў Сiняк пачатку з нацыянальным надпісам.

Калі ў публічнай бібліятэцы быў наведзены «новы парадак», Сiняк узяўся за асабістыя кнігі слонімаў. Выстраілася цэлая чарга, а гер дырэктар з такім жа размахам выконваў свой нацыянальны абавязак: што налева, што направа.

Паралельна з культуртэргерскай дзейнасцю на пасадзе дырэктара бібліятэкі, уяўленне пра якую, спадзяёмся, чытач ужо мае, Сiняк «дзеіў» і як старшыня Самапомачы. У сваіх байках, выбачайце, — мемуарах дзед Сiняк шмат месца адводзіць апісанню «ратаўнічых акцый». Каб гэта думка прарэзалася ясней, спашлёмся на

першакрыніцу. Цытую: «Мы лічылі сваім абавязкам ратаваць кожнага беларуса...» І далей: «Ратавалі мы ўсіх, каго маглі і як маглі. Перадусім усіх беларусаў, але дзе давалася і людзей іншых нацыянальнасцяў, як палякі, татары, жыды...»

Мы — гэта Сiняк з Зыбайлам і Жаўтком ды яшчэ браты Пацюкевічы. Вось тут у поўную сілу і разгортаецца талент аўтара фантастычна-гумарыстычнага фактэйла з прымессю дэ-тэктыўнай акрошкі.

Па-першае, высвятляецца, што старшыня Самапомачы, агент Абвера, супрацоўнік СД ды браты-паліцэйскія «былі антыгiтлераўскіх поглядаў» (падкрэслена мною — В. М.).

Па-другое, «ратаўнічыя акцыі» выконвалася да геніяльнага проста. Спашлёмся толькі на адзін прыклад. Жаўток інфармаваў Сiняка аб тым, што немцы рыхтуюць арышт нейкага настаўніка Бурсэвіча. Сiняк зычна выгукваў «Зыбайла, стань перада мною, як ліст перад травой!» І Зыбайла ўжо стаяў перад Сiняком, як укапаны. Атрымаўшы заданне, ён паходкай цяперашняга Джэймса Бонда, не хвалючыся, накіроўваўся ў гебітскамісарыят.

«Бурсэвіч ёсць добры нацыянальны працаўнік і яму мусяць быць загавантаваны бяспека», —цадзіў скрозь зубы Зыбайла, а начальнік СД, ляскаючы зубамі ад страху, выцягваўся перад Зыбайлам у струнку, шчоўкаў абцасамі і тут жа аддаваў загад не чапаць Бурсэвіча. (Не дай бог угнявіць «незалежнага» Сiняка!)

Бачыце, як усё проста і разам з тым эмацыянальна... у мемуарах, вядома.

І толькі аднойчы Зыбайла спудлаваў. Замест таго, каб зрабіць ўсё шыта-крыта, а потым зваліць віну на немцаў, ён сам пайшоў указваць гiтлераўцам адрасы памяшканняў людзей, якіх на месцы арыштоўвалі, кідалі ў аўтамашыны і адпраўлялі ў канцлагер. А на раницу па Слоніме «пайшла пагалоска, што арышты былі праведзены на дамаганне Самапомачы».

Наогул жа Сiняк не цырымоўніўся з немцамі.

Гiтлераўцам давялося не адну пілюлю прагнуць ад Сiняка. Чытач лёгка можа ўявіць сабе, як ім жылося на Беларусі, пад Сiняком, калі нават у Берліне, седзячы цалкам на фашысцкім пайку і

займаючы пасаду дырэктара беларускага інфармацыйнага бюро пры БЦР, ён дазваляў сабе такое абыходжанне з хлебдаўцамі. Цытую:

«Я паведаміў нямецкага ахвіцэра сувязі, што мы, як беларусы ўстаноў, можам даваць толькі такія практы, якія сугучныя нашым нацыянальным пунктам гледжання, і што практы, праводзячыя нямецкі пункт гледжання, няхай ім гатуюць нямецкія ўстановы».

Баіць дык баіць! «Голас» усё сцерпіць, бо ён, хоць і слабенькі, сіплы, але ўласны.

Як мы ўжо бачылі раней, немцы не ўяўлялі рэальнай пагрозы для «нацыянальнай дзейнасці» Сiняка. А калі што-небудзь задала, Зыбайла быў тут як тут і кідаўся «інтэрв'яваць перад гебітскамісарам».

Тужэй справа ішла з «несядомымі» беларусамі, якія не разумелі «вызвольніцкай» місіі Сiняка і цэлымі вёскамі ішлі ў лясы, становіліся партызанамі.

[Заканчэнне на 6-й стар.]

Голас Радзiмы

№ 8 (1219)

ПРОШЛИ времена, когда наши враги открыто угрожали предаче социализму атомному пожару. В огромной степени выросло могущество нашей социалистической Родины, всего лагеря социализма. Доктрины «балансирования на грани войны» и «освобождения Восточной Европы от коммунизма» полностью обанкротились.

Империализм, однако, несмотря на изменения в соотношении сил на мировой арене, происходящие отнюдь не в его пользу, не отказался от своих коренных целей, которые диктуются его экономической природой, социально-политической сущностью. Меняются методы действия империализма, формы борьбы, но классовая суть исторического конфликта между капитализмом и социализмом остается неизменной. Борьба между капиталистической и социалистической системами проявляется во всех сферах — военной, экономической, политической и идеологической.

«Мы живем в условиях неутраченной идеологической войны», — говорил в отчетном докладе Центрального Комитета XXIV съезду КПСС тов. Л. Брежнев, — которую ведет против нашей страны, против мира социализма империалистическая пропаганда, используя самые изощренные приемы и мощные технические средства. Все инструменты воздействия на умы, находящиеся в руках буржуазии, — печать, кино, радио — мобилизованы на то, чтобы вводить в заблуждение людей, внушать им представления о чуть ли не райской жизни при капитализме, клеветать на социализм. Эфир буквально насыщен всевозможными измышлениями о жизни нашей страны, братских стран социализма».

Империализм не отступил от своей главной задачи, о которой весьма откровенно писали в свое время известные американские теоретики антикоммунизма Р. Штраус-Хупе, У. Р. Кинтер и С. Т. Поссонн в книге «Современная стратегия Америки». «Ошибочным является широко распространенное мнение о том, что будет возможно коренное улучшение отношений между коммунистическим и свободным миром, — витийствовало это трио. — Не имеет существенного значения то, как называть нынешнее положение — холодной войной, сосуществованием или длительным конфликтом. Конфликт начался в 1917 году, и он до сих пор остается неизменным. (Выделено мной — В. Б.)».

Незульты от буржуазной пропаганды часто выступают в наши дни под маской «озабоченности» судьбами социализма, ратуют за его «демократизацию», «либерализацию» и «модернизацию». Чем оборачиваются на практике рекомендации этих «доброхотов», известно по опыту выступлений контрреволюционных сил в Чехословакии в 1968 году. Эти события были попыткой осуществления новой тактики борьбы империализма против социалистического содружества, известной под названием политики «наведения мостов».

Официально эта тактика была провозглашена 25 февраля 1964 года тогдашним государственным секретарем США Динотом Раском. Одновременно была разработана так называемая «доктрина вознаграждения», на-

правленная на насаждение и поощрение национализма, антисоветизма там, где, по мнению американской разведки, для этого могла бы найтись подходящая почва.

Буржуазная пропаганда делает при этом ставку на разжигание националистических настроений в тех или иных социалистических странах. В 1970 году С. Сульцбергер писал в «Нью-Йорк таймс»: «В таких враждебных районах, как Советский Союз и его блок — Организация Варшавского Договора, мы восторженно поддерживаем национализм». Цель такого «поощрения», по Сульцбергеру, состоит в том, чтобы «оживить враждебность между русскими и их союз-

шей степени свое традиционное единство цели как внутри, так и в международном плане».

Таков был один из «сценариев», разработанных в недрах Гудзоновского института для Советского Союза. Были составлены особые «сценарии» для Польши, Чехословакии, Болгарии, Венгрии, ГДР, Румынии, Югославии и так далее.

О том, чего добивались авторы этих «сценариев», можно судить, в частности, по статье «Чехословакия: к однопартийному плюрализму?» доцента политических наук Калифорнийского университета, «советолога» Мортон Шварца, опубликованной в 1967 году

ПОДРЫВНАЯ СТРАТЕГИЯ «ВОЙНЫ УМОВ»

никами». Националистический угар привел в конце прошлого года к контрреволюционным выступлениям и беспорядкам в Хорватии (СФРЮ), следы подстрекателей которых ведут на Запад. Отравленное оружие буржуазного национализма активно используется и сионистами, действующими совместно с подрывными империалистическими службами по «наведению мостов» на антисоциалистическом, антисоветском фронте.

В качестве теоретического фундамента для «мостов» используется по сей день откровенно антикоммунистическая «теория конвергенции», на авторство которой претендуют американец Уолт Уитмен Ростоу, француз Раймон Арон, голландец Ян Тинберген и выходец из России Питирим Сорokin. Как мечтают эти кассандры от антикоммунизма, «капитализм и социализм в процессе развития в конечном счете встретятся друг с другом, сольются». В результате, дескать, возникнет некое «новое общество». Какое же?

В 1967 году «думающий танк» Гудзоновского института в лице его директора Германа Кана и сотрудника Антони Дж. Винера опубликовал сборник «сценариев» под наименованием «Год 2000-й». В сборнике рассматривались возможные варианты как военных конфликтов, так и «эволюции» социалистического строя. Так, в главе пятой, озаглавленной «Международная политика в стандартном мире», Кан и Винер делают попытку изобразить объективно происходящий процесс развития социалистической демократии в СССР и других социалистических странах как некую «либерализацию», «размягчение» режима и пророчествуют, выдавая желаемое за действительное: «Постепенно это размягчение, если оно продолжится, очевидно, приведет к другим важным политическим переменам, включая узаконенную терпимость своего рода организованной политической оппозиции... Коммунизм, очевидно, станет еще более расколотым и потеряет... в боль-

в американском журнале «Проблемы коммунизма».

В заключительной части статьи Шварц следующим образом формулировал сущность этого «однопартийного плюрализма»: «Любой такой механизм, который в рамках однопартийной системы способен обеспечить возможность выражения различных взглядов, то есть определенную форму плюрализма, означает по крайней мере один шаг вперед в направлении окончательного построения консультативной системы, что необходимо для заполнения пропасти между коммунистической политической системой и комплексным индустриальным обществом (т. е. капитализмом. — В. Б.)».

Стратеги антикоммунизма делают сейчас ставку на так называемое «диссидентство» в социалистическом обществе (в буквальном смысле — несогласие с общепринятыми взглядами, с идеологией, разделяемой большинством членов общества). К «диссидентам» наши классовые враги относят в первую очередь идеологически нестойких, оторвавшихся от народа, творческих и научных работников в тех или иных социалистических странах. Выступления поощряемых Западом «диссидентов» должны, по замыслу идеологических диверсантов, проходить под лозунгом «заботы о социализме», об «улучшении системы». О том, что под этим «улучшением» подразумевается «тихая» реставрация капитализма, буржуазная пропаганда уже не скрывает.

Стратеги антикоммунизма, проанализировав причины провала своих контрреволюционных замыслов, пытаются переделать на новый лад обанкротившуюся доктрину «освобождения» социалистических стран Восточной Европы.

Как известно, авторы этой доктрины во главе с тогдашним государственным секретарем США Даллесом делали ставку не только на внутреннюю контрреволюцию, но и на прямое вмешательство в дела социалистических

стран, угрожали им вооруженной агрессией. Сейчас идеологи типа Бжезинского возлагают особые надежды на идеологическую агрессию. Выступая на страницах журнала «Ньюсуик», Бжезинский пишет, что «длительное примирение между Западом и Востоком не может быть построено на том, что статус-кво восточноевропейских стран останется замороженным». По мнению Бжезинского, Запад должен согласиться на мирное сосуществование лишь при условии «трансформации восточных режимов в нечто приближающееся к социал-демократии». Ни больше и ни меньше! Бжезинский прямо призывает к подрывной работе против социалистических стран. «У нас есть технические возможности, — писал он, — для прямого обращения к народам коммунистических стран (через «Голос Америки», радиостанции «Свобода» и «Свободная Европа»)».

Когорты антикоммунизма в своем идеологическом «крестовом походе» объективно смыкаются не только с правыми ренегатами, но и с пекиньскими руководителями. Мысль использовать маоизм в целях борьбы с коммунизмом родилась не сегодня. Ныне опубликованные документы говорят о том, что американские дипломаты и разведчики, имевшие контакт с Мао Цзэ-дунем в годы войны, горячо рекомендовали Вашингтону использовать его в своих целях, характеризуют при этом Мао не иначе, как «отступника» и «маргаритового коммуниста».

Об этих рекомендациях, по свидетельству С. Сульцбергера, вспомнили в начале 50-х годов в госдепартаменте, разрабатывая политику по отношению к КНР. Зная об антисоветских настроениях Мао, в ту пору тщательно им маскировавшихся, американские стратеги «холодной войны» считали, что маоисты «будут также недружелюбны к России, как и к США».

Их надежды оправдались в ходе пресловутой «культурной революции». С ее началом, подчеркивает газета «Кристен сайенс мониторинг», Вашингтон пересмотрел свою «рабочую теорию», согласно которой вплоть до 1966 года социалистические страны рассматривались как единое целое. Новая «теория» предусматривала индивидуальный подход к каждой социалистической стране.

Разглаживание о необходимости «независимости» от СССР с одинаковой охотой используют в своей пропаганде и Пекин, и Информационное агентство США (ЮСИА), не говоря уже о подрывных радиостанциях типа «Свободной Европы». В секретном меморандуме ЮСИА от февраля 1967 года, опубликованном цейлонским еженедельником «Трибуном», всем работникам заграничных отделений агентства предписывалось «использовать все возможности для укрепления позиций сторонников Мао», ибо Соединенным Штатам желательно, чтобы «Мао и его группа оставались пока у власти», поскольку их деятельность направлена против КПСС и других коммунистических партий.

На идеологическом фронте нет и не может быть затишья. Битва идей, битва двух систем продолжается. Победу в этой битве одержат идеи коммунизма. За ними — правда жизни, а правда непобедима.

В. БОЛЬШАКОВ.

ЯК СІНЯКУ ЖЫЛОСЯ ПАД ГІТЛЯРОЎЦАМІ...

(Заканчанне. Пачатак на 4—5 стар.)

мі. Каб адчуваць сябе смялей, Сіняк абзавёўся аўтаматам. Але ж адзін у полі не змагар.

«Неўзабаве паўстала перад акруговым камітэтам Самапомачы справа арганізацыі ўзброеных вёсак», — успамінае Сіняк. А калі з гэтага нічога не атрымалася, дзеячы правалі наступны «акт арганізацыі Беларускай збройнай адзінкі» — «стварэнне Беларускага паліцыйнага батальёну». Гэта была, як вынікае з зацемак Сіняка, «трэцяя сіла», якая выступала і супроць партызанаў і супроць немцаў за незалежную Беларусь. Узброеная нямецкімі аўтаматамі, кормленая нямецкім эрзац-хлебам, апранутая ў нямецкую форму, пад наглядом нямецкіх інструктараў гэта «трэцяя сіла» ўдзельнічала ў карных экспедыцыях не толькі супроць партызан, але і паліла вёскі з мірным насельніцтвам.

Недасведчаны чытач можа сказаць: «Дык гэта ж былі проста здраднікі, якія дапамагалі

фашыстам нішчыць свой народ!» Не спяшайся, дарагі чытач, прачытай уважна Сіняковы ўспаміны і ты пераканаешся, што «Беларускія збройныя адзінкі» актыўна... паказвалі гітлераўцам дулю ў кішні.

Варты ўвагі некаторыя аспекты стварэння «Беларускага паліцыйнага батальёну». Першы аспект — не было каго паставіць «камандзерам». Хто быў на фронце ў Савецкай Арміі, хто пайшоў у партызаны. Другі аспект. Не было «нацыянальных мундзераў». Немцы не дазволілі ўвесці.

Але Сіняк не разгубіўся: «Мы ў такім часе не прытрымліваліся звычайных нормаў. Трэба было дзейць рэвалюцыйна». (Падкрэслена мною. — В. М.)

І Сіняк «дзеіў». Ператасавалішы ўсіх кандыдатаў на пасаду «камандзера», прыйшлі да вываду, што, акрамя капрала была польскай арміі Дакіневіча, кадраў няма. З дазволу гітлераўцаў Сіняк «дзеіў рэвалюцыйна» ў «нацыянальна-вызвольнай» справе: капрала нашылі пагоны маёра, далі яму ў рукі

паліцыйны батальён і сказаў: «Камандуй! Будзеш старацца, дык генеральскага чыну не пашкадуем».

З «камандзерам» справа была ўладжана. Горш было з «мундзерамі», бо «жаўнеры беларускага батальёну былі апрануты ў мундзеры нямецкай палёвай жандармерыі». А ў народзе жаўнераў сталі называць проста нямецкімі бобікамі. Трэба было спешна ратаваць нацыянальны гонар. І Сіняк зноў вынайшаў «рэвалюцыйны» падыход. На рукаве, дзе было «нашыта кола з нямецкім напісам на вернасць вялікаму рэйху», ніжэй пад ім, уляпілі яшчэ «шчыток з беларускім нацыянальным сцягам». (Не прышытаць жа дзе-небудзь ззаду!).

Пасля гэтага з лёгкім гумарам успрымаюцца радкі, дзе Сіняк піша, што «трэцяя сіла», хаця і была падначалена гітлераўцам, тым не менш яна заставалася і на нямецкіх харчах нацыянальна-свядомай ды бараніла беларусаў... ад партызан, гэта значыць ад саміх сябе. Наша даследаванне крыху

зацягнулася, але мы не можам не прывесці яшчэ дзвюх цытат з успамінаў Сіняка. Надта ж моцна выказаны ў іх асабістыя эмоцыі аўтара.

«У рэцэпцыйныя пакоі гэбіц-камісарыяту былі на гэты раз запрошаны ўсе тыя ж камісары давераныя асобы плюс я, — піша Сіняк, і чытач адчувае як у яго слінькі па барадзе цякуць ад такіх прыемных успамінаў. — З урачыстым тварам на залю з'яўляецца камісар і звяртаючыся да нас пачынае: «Гэнэральны камісар Беларусі, задавальняючы даўнюю мрою беларусаў Слонімскай акругі мець сваю газету, пастанавіў дазволіць на закладзіны такога часопісу ў Слоніме і надаць яму імя «Слонімска кур'ер». Я вызначаю фірээрэм газеты майго даверанага д-ра Войтанку, а Хмару — дзеючым рэдактарам».

Чытач зразумее радасць «нацыянальнага дзеяча» Сіняка з гэтай нагоды, як і горыч незаслужанай крыўды з другой. Сіняк яшчэ раз прыгадвае «рэцэпцыйныя пакоі гэбіцкаміса-

рыяту», але ўжо ў мінорым тоне. Ён зноў быў пакліканы да камісара. «Гэта была ўрачыстасць надання ордэну «За заслугі» на зялёнай стужцы ўсім сабраным, апроч мяне...»

Не ацанілі Вось і службы пачу верна.

Заканчваючы наша даследаванне, мы хацелі б адзначыць тую ўпартасць, з якой аўтар мемуарных блэк валіць усю віну за здраду і супрацоўніцтва з фашыстамі на іншых і абяляе сябе. Але гэта тэма гучыць не надта пераканаўча: як ні малой сябе анёлам, а рогі выдаюць.

І яшчэ адна маленькая акалічнасць. Жыхары Слонімскай і па сённяшні дзень памятаюць «ратаўнічыя акцыі» старшыні Самапомачы і дагэтуль называюць Сіняка «слонімскай Гебельсам». А таму дакладней і больш сумленна было б назваць свае зацемкі не «Пад гітлераўцамі», а хаця б «У гітлераўцаў». Таму што аўтар іх і душой і цэлам служыў фашыстам. Да ўсіх пасадаў, якія ён займаў у час гітлераўскай акупацыі Беларусі, трэба дадаць яшчэ адну: Сіняк (каторы яшчэ і Хмара) лічыўся ў спісах агентаў СД — гітлераўскай контрразведкі.

Вацлаў МАЦКЕВІЧ.

СВЕТЛАЯ РАДАСЦЬ БАЧАННЯ

Наведванне выстаўкі гродзенскіх мастакоў прыпала на апошні дзень маёй камандзіроўкі. І яно вельмі арганічна завяршыла знаёмства з горадам, яго людзьмі, з трывожным мінулым і стваральным сённяшнім днём Гродзеншчыны.

Выстаўка была юбілейная, прысвечаная 25-годдзю стварэння Гродзенскага аддзялення Саюза мастакоў БССР. Гэта дала магчымасць пазнаёміцца з творчасцю амаль усіх майстроў пэндзля, разца і алоўка, што працуюць у Прыняманскім краі.

...Ля выставачнай залы па вуліцы Ажэшкі людна. Памочнікі кінааператараў уносяць і расстаўляюць у салоне асвятляльную апаратуру. Неўзабаве з'яўляюцца «віноўнікі» урачыстасці. Падае разрэзаная стужка, нібы ўзімаецца заслона, і пачынаецца цудоўнае прадстаўленне. Яго асобныя часткі, знешне не звязаныя паміж сабою, створаныя рознымі аўтарамі, у розных жанрах і стылях. Але сабраныя разам гэтыя творы расказвалі аб шчырых чалавечых пачуццях, аб самаадданай любові іх аўтару да сваёй зямлі, свайго народа. Старая, як легенда, Каложская царква вабіла сваёй казачнай прыгажосцю. Ляцелі па тэлеграфных правадах словы ленинскага джэкрэта: «Усім! Усім! Усім!» і сімвалам стваральнай працы чалавека здаваліся фігуры загарэлых будаўнікоў-дарожнікаў.

Ужо ў вагоне, стоячы ля чорнага начнога акна, я прыгадвала адну за другой работы, прадстаўленыя ў юбілейнай экспазіцыі, і зноў перажывала тое светлае пачуццё радасці, якое ўзнікла ў выставачнай зале.

...Увесь пранізаны сонцам пейзаж веснавага Прынямонна. Лёгка гойдаецца над ваздою галінка лазы з жоўтымі пухнатымі коцікамі, човен застыў недзе пасярод ракі, шырокай і цёмнай ад лаводкавых вод. А на другім беразе, на пагорку, стаяць маладыя прыгажуні-бязрозы. Праз іх густое вецце прасвечвае блакіт неба, бо на галінках яшчэ і не лісце зусім, а пупышкі, якія толькі што лопнулі. І зеляніна бярозак, і трава навокал пшчотна-зялёныя, недакранальна чыстыя, нібы абмытыя шчодрым веснавым ліўнем. Карціна Івана Пушкова «Вясна на Нёмане» здзіўляе гарманічным спалучэннем уз-

нёслых пачуццяў і рэальнасці бачанага настолькі, што пачынаеш уяўляць сябе на гэтым беразе, адчуваць пах першых клейкіх лісточкаў і абуджанай зямлі.

Яўген Вільчко выставіў невялікую акварэль «Чорная Ганьча». Здавалася б такі бяскітрасны сюжэт — паводка на адной з мзельных беларускіх рэчак. Змяркаецца, сонца ўжо недзе за гарызонтам, і на люстраной роўнядзі вады адбіваюцца толькі водбліскі яго. Здаецца, паваяла халадком, і ў насцярожанай навакольнай цішыні чуваць толькі тэз прытоенае дыханне. Цёмната нязвак — не чарната. Мастак улавіў залаціста-карычневыя фарбы на вершалінах вербаў, чырванавата-базавыя адценні прыбярэжных хмызнякоў...

Я пераходзіла ад стэнда да стэнда, з цікавасцю ўглядалася ў выстаўленыя работы, запамінаючы імёны іх аўтару, творчую манеру. У салоне былі прадстаўлены 63 творы мастацтва. Сярод іх жывапісныя палотны, акварэлі, эскізы тэатральных дэкарацый, лінаграфіі, скульптуры, чаканка, інкрустацыя па дрэве.

Экспазіцыя ў выставачнай зале ў час святкавання юбілею была не адзінай. Работы мастакоў дэманстраваліся і ў факінаатэатра «Гродна». Своеасабліва справаздача майстроў жывапісу, графікі, скульптуры атрымалася змястоўнай і ўнужальнай.

Людзі старэйшага пакалення памятаюць першую выстаўку, якая была наладжана ў 1946 годзе. На ёй пераважалі франтавыя замалёўкі, невялікія пейзажы і партрэты. А сёння — шырокая тэматыка работ, разнастайнасць жанраў і напрам-

каў. Высокае майстэрства, эмацыянальнасць, праблемнасць, сугучнасць нашаму часу прыносяць творам гродзенцаў поспех і прызнанне на рэспубліканскіх, саюзных і замежных выстаўках.

Мастакі складаюць актыўны атрад творчай інтэлігенцыі Гродзеншчыны. Перш чым перанесці свае думкі, абгуленыя назіранні на палатно ці ўвасобіць іх у іншым матэрыяле, яны дасканальна вывучаюць усё, звязанае з выбранай тэмай, ідуць на прадпрыемствы і будоўлі, у рабочыя калектывы, выязджаюць у калгасы ці саўгасы. Яны вядуць вялікую шэфскую работу ў сельскіх школах і палацах культуры, дапамагаюць у афармленні інтэр'ераў кафе і сталовых, вітрын магазінаў.

Я бачыла не многае з таго, што створана мастакамі Гродна. Але мне вельмі спадабалася іх пазычанне, узнёслае бачанне паўсядзённага жыцця, плёну рук чалавечых. У памяці надоўга застаецца поўная драматызму карціна Валянціна Савіцкага «У гады вайны» і пранікнёная, на дзіва светлая і лірычная акварэль Мікалая Апіока «Дворык зімой» і яго ж нацюрморты.

Выстаўка завяршыла сваю работу. Але наперадзе ў мастакоў новыя сустрэчы з гледачамі. І бліжэйшыз з іх — з'явіцца выстаўка мастакоў Беларусі, Украіны, Малдавіі, якая неўзабаве адкрыецца ў Маскве.

Валянціна ТРЫГУБОВІЧ.

НА ЗДЫМКАХ: работы гродзенскіх мастакоў. І. ПУШКОВ. «Талыя воды»; А. ВОЛКАУ. «Песняры»; М. ПЛУЖНИК. «Вясна» (уверсе).

І ДРЭВА ЗАГАВАРЫЛА

Творы Леаніда Окуня атрымалі шырокую вядомасць. На Выстаўцы дасягненню народнай гаспадаркі СССР, сушчэтных выстаўках у Магрэалі і Осака яны адзначаны залатымі і сярэбранымі медалямі, дыпламамі.

Леанід Окунь — рэзчык па дрэву. Заглянем у яго майстэрню.

Вось «Трыццаць тры волаты», «Цар Гвідон ля вострава Буяна», «Свойская вавёрка» — перанесеныя ў

дрэва вобразы пушкінскіх казак.

Разнастайны арнамент, вітая разьба калон, роўныя квадраты на плоскасці, круглыя скульптуры стражніка і дзячка ў кампазіцыі аб ручнай вавёрцы — усё гэта старанна апрацавана разцом, адшліфавана.

«Думай, дзяляр, сякерай», «Клін цясаць — майстэрства пісаць» — гавораць прыказкі.

З захапленнем працаваў Леанід Окунь са сваімі выхаванцамі над вялікай дэкаратывунай сцэнкай. Па задуме аўтара тут спалучаюцца ажурная і плоская разьба, роспіс па дрэве па матывах народных казак. Твор дэманстравалася на ВДНГ у Ма-

скве і адзначан залатым медалем. Зараз гэтая работа ўпрыгожвае піянерскі лагер «Зубронак» на беразе возера Нарач.

...Леанід часта ўспамінае ўбачаную ім упершыню драўляную цацку — выразанага з невялічкай дошчачкі пеўня. Магчыма, і не ўспамінаў бы ён аб ёй, калі б яшчэ падлеткам не пасябраваў з добрым чалавечкам В. Пучковым, майстрам драўляных цацак. Валянцін Рыгоравіч веў тады ў Бабруйскім доме піянераў гурток разьбы па дрэве. Пад яго кіраўніцтвам дзеці вучыліся цікаваму рамству, а Пучкоў расказаў ім аб самабытнай і арыгінальнай багародкай ляльцы, знаёміў з багатай спадчынай

НА ДВАРЫ даўно сівец зіма, а тут, калі заплюшчыць вочы і даць волю ўяўленню, пачуеш і шэпт маладога лісця, і ціхі ўсплёск рачной хвалі, і песню салаўя. Мелодыя распраўляе крылы — і ты ўжо там, дзе «з бяроз нячутна, неўпрыкмет злітае жоўты ліст», дзе коціць свае воды бацька-Нёман.

Над баянамі, гітарамі і мандалінамі схіліліся пасівельныя галовы. Мала каму няма пяцідзсяці, болей такіх, якім пераваліла за сёмы дзесятак. Вакальна-інструментальны ансамбль пенсіянераў Цэнтральнага раёна горада Гоме-

скіх, беларускіх і украінскіх мелодый, народныя песні «Едзе тройка, скача тройка...», «Ой, снег-сняжок, белая мяцеліца...», «Я на горку йшла», «Карабейнікі». Але побач з гэтымі мільмі мелодыямі, як правіла, гучаць і іншыя, грозныя, што ўваскрэшаюць у памяці ваеннае ліхалецце.

Адданых аматараў самадзейнага мастацтва прыхільна сустракаюць усюды, дзе даводзіцца ім выступаць: у палацы «Гомсельмаша», у шпіталі інвалідаў Айчынай вайны, у сельскіх клубах Веткаўскага, Гомельскага і

ПРЫНОСІЦЬ ЛЮДЗЯМ ЗАДАВАЛЬНЕННЕ

ля сабраўся на сваю чарговую рэпетыцыю.

Скрыпка пшчотна спявае ў руках былога каваля М. Цыпоркіна, струны гітары кранаюць палыцы колішняй прыбральшчыцы С. Харытонавай, на мандаліне іграе былы будаўнік, удзельнік Вялікай Айчынай вайны Д. Куцэра. Дваццаць пяць самадзейных музыкантаў, і пра кожнага можна расказаць шмат цікавага, бо ў кожнага за плячыма вялікі жыццёвы шлях.

Баяніст, ён жа і кіраўнік ансамбля Я. Цыпоркін працаваў слесарам, кавалём, аўтамеханікам. На баяне іграе з дзіянціства, не разлучаўся з ім на франтавых дарогах...

В. Прасвава апошнім часам працавала машыністкай. Гітара ў яе руках часта нагадвае рэвалюцыйную маладосць. Не так даўно сябры пшчыра віншавалі Вольгу Маркаўну з юбілеем — споўнілася 50 год з дня ўступлення В. Прасвай у рады ленинскай партыі...

Ансамбль ветэранаў паямайстэрску выконвае шматлікія варыяцыі на тэмы ру-

Рэчыцкага раёнаў, на летняй эстрада ў парку культуры і адпачынку.

Увогуле ж (не палічыце гэта за жарт) ансамбль, можна сказаць, яшчэ малады: яму ўсяго дзясць гадоў. Ідэя яго стварэння належыць былому банкаўскаму работніку П. Коноху. Ветэранам вайны і працы ахвотна выдзелілі пакой пры Палацы культуры ўпраўлення бытавога абслугоўвання. Рэпетыцыі наладжваліся амаль штовечар. У калектыву удзельнічалі ўсё новыя энтузіясты музыкі, з'явіліся салісты.

А ўсё ж, як ні кажыце, узрост... Рэпетыцыі, канцэрты, паездкі, часам не надта блізкія. Ці пад сілу ўсё гэта пажылым людзям?

«Вясёлы жарт, песня і музыка — найпершы і самы гаючы бальзам душы», — такі адказ даў настаўнік-пенсіянер, дасціпны канферансье Гаўрыла Даль.

Калі ж можна чым-кольвечы дапоўніць яго, дык толькі словамі: кожны чалавек шчаслівы тым, што прыносіць людзям радасць.

Іван КІРЭЙЧЫК.

Выдаецца ў Маскве

Цэнтральныя выдавецтвы наміцелі выпусціць у 1972 годзе шэраг новых твораў беларускіх пісьменнікаў у перакладзе на рускую мову.

У выдавецтве «Советский писатель» выйдзе восем кніг. У іх ліку «Пачакай, затрымайся» А. Васілевіч, «Вясковыя навелы» М. Ракітнага, зборнік апавесцей «Самы высокі паверх» А. Савіцкага, апавесці і апавяданні В. Хомчанкі, кнігі вершаў Г. Бурайкіна «Жаўранак над праспектам», В. Вярбы «Ветразь на лузе», М. Хведаровіча «Перзвон бору». Тут жа перавыдаецца раман І. Мележа «Мінскі напрамак».

У серыі кніг, прысвечаных пытанням сацыялістычнага рэалізму і развіцця савецкай літаратуры, перавыдаецца «Спяваючая зямля» Я. Мазалькова. Я. Мазалькоў быў адным з першых перакладчыкаў твораў бела-

рускіх пісьменнікаў на рускую мову, актыўным прапагандыстам маладой беларускай савецкай літаратуры. Зборнік уключае таксама літаратурную спадчыну пісьменніка. Многія з гэтых работ шырока вядомы. Сярод іх — манаграфічныя нарысы «Янка Купала» і «Якуб Колас», а таксама серыя літаратурных партрэтаў беларускіх пісьменнікаў — П. Броўкі, М. Танка, А. Куляшова.

Выдавецтва «Художественная литература» таксама плануе выдаць у новым годзе творы беларускіх пісьменнікаў. Да 90-годдзя з дня нараджэння класікаў беларускай літаратуры Якуба Коласа і Янкі Купалы яно прысвячае аднатомнікі выбранай лірыкі.

Выдаюць беларускіх аўтараў і іншыя выдавецтвы сталіцы.

Г. БАКШЭВА.

ныя звільны, пакручасці, у якіх выступаюць вочы і рот лесуна, вопратка бабы Ягі, прынадны позірк русалкі.

У яго калекцыі шмат твораў. Гэта работы, прысвечаныя 50-годдзю Савецкай улады, стагоддзю з дня нараджэння Ул. І. Леніна, паўвекавому юбілею Беларускай ССР і Кампартыі Беларусі. Зараз ён рыхтуецца да рэспубліканскай маладзёжнай выстаўкі. «Міколка-паравоз» — вось над чым працуе Окунь. Мастак таксама вядзе пры доме піянераў і школьнікаў гурток, перадае дзецям сваё майстэрства.

П. КАЗАКЕВІЧ.

ІСКРЫСТАЯ БЕЛЬ

Сярод маладога кустоўя нядаўня завіруха награвасціла многа снегу, ён глыбокі, пухлы. Па заснежанай дзялянцы прайшоў спалоханы лесарубамі прыгажун-лось. Далей відзён след вепрукоў.

Каля Сінічанскай лугавіны ўвага натураліста спыняецца на ваўчыным тракце, па якім прайшлі некалькі шэрых драпежнікаў. Лясныя бадзягі ішлі след у след. Хітрыя і каварныя, ваўкі заўсёды ходзяць вельмі асцярожна. Пройдзе шэсць-восем зяроў, здаецца ж — адзін.

Толькі на крутых паваротах, калі яны абыходзяць лясныя перашкоды, ваўчыны ланцуг разрываецца, і тады лёгка можна вызначыць колькасць калматых разбойнікаў.

У густым ельніку роўнай стужкай пазначаны сляды лясной куніцы, галоўнага ворага бязвіннай авёркі. «Гімнастка» бегла галопам — любімым спосабам падчас пошуку здабычы. Ад аднаго пня да другога відзён на снежнай белі мудрагелісты малюнак. Гэта выкрутасы звычайнай палёўкі. На лініі слядоў відаць канаўкі — мясціны, дзе грызун рабіў спробу нырнуць ад сцюжы пад снег. А далей... Далей палёўка трапіла на абед балотнай саве.

У кустах вербалозу на ўскраіне тарфяной імшары снедалі шэрыя курапаткі. Крыжык за крыжыкам на прагаліне надрукавалі іх махнатыя лапкі. У канцы восені дзікія курачкі апраняюць новыя «валёнкі»: іх лапкі абрастаюць густым і цём-

лым пер'ем. Абноўка не толькі сагравае ногі, але і лепш трымае на паверхні сумэтаў. Напярэдадні вясны часта сустракаюцца на пушчанскіх прагалінах і буйныя крыжыкі з доўгімі палосамі ўздоўж іх. Гэта ў прадчуванні надыходу цеплыні пакідае свае мудрагелістыя «аўтографы» глушэц.

У гумнах палюе маленькая, але вельмі крыважэрная ласка. Вось яна нырнула ў сцірту ячменнай саломы, а праз некалькі мінут зноў вылезла. Запэцканая крывёю мордачка сведчыць аб яе палюўнічым поспеху.

Серабрысты снег месіць шэрая пантэра запаведных ельнікаў — рысь. Ваўчыная разбойніца ўся ў напружанні: грозна раздзімае вусы, шоткай распушае кончык хваста, выгінае спіну і пружыніць лапай. У любое імгненне рысь гатова кінуцца на зайца, казулю ці маладога аленя.

Крылатыя насельнікі прыбярэзінскай пушчы — дзікія куры-цецерыкі, глушцы, рабчыкі і курапаткі даволі лёгка пераносяць асіднае становішча зімовай пары. Але снежань і студзень не прынеслі ім асаблівага задавальнення. Неглыбокі снег не дазваляў птахам звацца належнай асалоды пухлых «хацінак». Горш за ўсё цяпер жывецца пеўчай малечы — сінічкам, аўсянкам, якія ў пошуках спажывы стайкамі заглядваюць на кожны вясковы двор, кожны сметнік, у кожнае гумно.

Сярод старажылаў і прыляцеўшых з далёкай поўначы гацей найбольшую цікавасць маюць перасяленцы — крыжадзюбы, якія насуперак іншым летунам выводзяць сваіх наследнікаў зімой — у лютым або першай палавіне сакавіка.

Сонечны «расклад» лютага штодзень нясе перадвясновыя навіны. Пра іх ужо абвясцілі крумкачы, якія пачалі свае паветраныя гульбішчы. Чорныя птахі з крыкам носяцца над палаткамі, кулдыкаюцца над вершалінамі дрэў і шукаюць месцы для гнёздаў.

У садах і на лясных ускраінах чуваць меладычныя звяночкі вялікіх сініц, веснавыя мелодыі высьвістае аўсянка, новыя песні падбірае пішчуха. Даўжыня дня і працягласць сонечнага асвятлення накладваюць яскравы адбітак на паводзіны запаведнага птаства. Яны настрайваюць свае галасы на веснавы лад.

...Па-свойму казачная і прыгожая тутэйшая прырода ў лютым. Паглядзіце! У лесе ўсё пераліваецца ад іскрыстай і падсіненай белі. Зямля засыпана снегам, зацярушана інеем аksamітавая зеляніна стройных маладух-ялін, вясельнымі карункамі пакрыты беластвольны бярозы. Усюды снег, снег...

Снег — гэта найлепшая зімовая кніга прыроды. Чатырохногія і крылатыя насельнікі лясных харомаў пакідаюць на яе старонках сляды, расказваюць аб сваім жыцці.

Ул. БУТАРАЎ.
Бярэзінскі запаведнік.

У заснежаным лесе.

Фота А. ЛАРЫНА.

СПОРТ ◆ СПОРТ ◆ СПОРТ

ПЕРАМОЖНЫЯ СТАРТЫ Ў САПАРА

33 па 13 лютага ў японскім горадзе Сапара праходзілі XI зімнія Алімпійскія гульні. У іх прынялі ўдзел 1129 спартсменаў з 35 краін.

Для савецкіх алімпійцаў гэта былі пятыя па ліку Гульні. На чатырох папярэдніх Бельх Алімпіядах зборная СССР заваявала 75 медалюў, з іх 30 залатых.

У Сапара разыгрывалася 35 намплектаў медалюў. Савецкая каманда заваявала восем залатых, пяць сярэбраных і тры бронзавыя ўзнагароды і, набраўшы ў неафіцыйным заліку 120 ачкоў, заняла першае месца. У зборнай ГДР — 83 ачкі. На трэцім месцы па колькасці медалюў і ачкоў пераможцы мінулаў Алімпіяды ў Грэноблі нарвежцы. З дзевяці відаў праграмы нашы алім-

пійцы выйгралі чатыры.

Першы «рабочы» дзень Гульніў стаў для нашай зборнай шчаслівым: 30-гадовы выкладчык з Масквы Вячаслаў Вядзенін атрымаў перамогу ў лыжнай гонцы на 30 кіламетраў. Гэты першы залаты медаль Алімпіяды меў велізарнае значэнне для ўсяго настрою савецкай каманды.

Нястомны В. Вядзенін яшчэ двойчы падымаўся на п'едэстал гонару. У лыжным марафоне на 50 кіламетраў ён быў трэцім. А 13 лютага, у заключны дзень Бельх Алімпіяды, Вядзенін здобываў для савецкай каманды яшчэ адну залатую ўзнагароду, літаральна вырваўшы перамогу на чацвёртым этапе мужчынскай лыжнай эстафеты 4x10 кіламетраў у нарвежца Харвікена.

Сапраўднай гераіняй Гульніў у Сапара стала наша лыжніца Галіна Кулакова. Яна атрымала дзве індывідуальныя перамогі — у лыжнай гонцы на 1015 кіламетраў і трэцюю — калектыўную — у эстафеце 3x5 кіламетраў, дзе разам з ёю за перамогу змагаліся Любоў Мухачова і Аляўціна Алюніна.

Дзве Алімпіяды запар у парным катанні перамагалі Людміла Белаусава і Алег Прапапоў. У Сапара на вышэйшую ступень п'едэстала ўзышоў таксама савецкі дуэт — Ірына Радзіна і Аляксей Уланаў. Першая алімпійская ўзнагарода з'явілася ў нашых фігурыстаў і ў адзіночных спаборніцтвах. Сяргей Чацвярухін заваяваў сярэбраны медаль.

Нашы біятланісты не зусім удала выступілі ў індывідуальных спаборніцтвах, але затое ў эстафеце Аляксандру Ціханаву, Рынату Сафіну, Івану Бякаву і Віктару Маматаву не было роўных.

Нельга не звярнуць увагу на адзін характэрны факт — усе камандныя выступленні на Бельх Алімпіядзе ў Сапара прынеслі поспех савецкім атлетам. Акрамя перамог у трох эстафетах яны былі першымі і ў хакейным турніры. Перамогшы ў апошні дзень моцную каманду Чэхаславакіі з лікам 5:2, нашы хакеісты ў чацвёрты раз за час выступленняў у зімніх Гульніх савецкай каманды падняліся на «залатую» ступеньку п'едэстала. Гэта быў восьмы залаты медаль.

Такім чынам, у Сапара перамаглі алімпійцы Савецкага Саюза, перамаглі па ўсіх паказчыках у барацьбе з мацнейшымі спартсменамі свету.

Зборная алімпійская каманда СССР на хакею.
Фота УН ДА-СІНА і В. БУДАНА.

ГАБРАЎСКІЯ ЖАРТЫ

Узяўся габравец прадаваць вараную кукурузу перад уваходам у Народны банк. За кароткі час ён змог набіраць невялікую суму.

Да канца сезона яго знаёмы напрасіў пазычыць 50 леваў.

— Ведаеш, прыцель,— сказаў яму прадавец кукурузы,— перад тым як адкрыць тут латок, мне давялося заключыць дагавор з банкам — не канкуруйраваць. Банк абавязваўся

не прадаваць кукурузу, а я — не пазычаць грошай.

Сабраліся прыцелі пагуляць у карты ў аднаго габраўца. Калі прыйшоў час абеданца, гаспадар заявіў:

— Хоціць дуйца ў карты, пара разыходзіцца на абед!

Неяк пасля вяселля сустраліся тры прыцелі.

— Я падарыў маладым кафейны сервіз на дванаццаці асоб,—сказаў адзін.

— А я на дваццаць чатыры асобы, — пахваляўся другі.

Трэці — ён быў габравец — таксама не застаўся ў даўгу:

— Я ім падарыў ічышцы для цукру. Імі яны могуць абслужыць дзвесце пяцьдзесят чалавек.

◆ Ад Белавежы да Сахаліна ◆

ПАЛЯРНИК З БРЭСТА

Расце сям'я беларускіх палярнікаў.

У дружным калектыве антарктычнай абсерваторыі «Маладзёжная» працуе аэролаг з Брэста Уладзімір Мікуліч.

Брэсцкіх метэаролагі заваявалі ўсесаюзную вядомасць. Іх назіранні за надвор'ем, іх прагнозы маюць асаблівае значэнне. Брэст — самы крайні пункт на захадзе Савецкай краіны. Тут збіраюць метэаралагічныя звесткі, вельмі важныя для агульнага прагназавання. У брэсцкіх сіноптыкаў выдатнае абсталаванне, якім яны ўдасканаласці авалодалі. Добра асвоіў аэралогію і Уладзімір Мікуліч. І таму, калі спатрэбіўся аэролаг для абсерваторыі ў антарктычным пасёлку, выбар паў на 44-гадовага Мікуліча.

СОНЦА... ПАДАЕ ВАДУ

Чабаноў, якія пасуць атары ў пустынных і паўпустынных раёнах Казахстана, Узбекістана, Туркменістана, парадую тэжнічна навінка — сонечны водапад'ёмнік «Арыён», сканструаваны ў Алма-Аце.

Каб напаяць атару ў пяцьсот авечак, спатрэбіцца не менш пяцісот вёдраў вады. А гэта не лёгкая праца—дастаць іх уручную з калодзежа. Не танна абыходзіцца і падвоз вады на адгонныя ўчасткі ў аўтацыстэрнах. Затое «Арыён» за дзевяць гадзін здольны пры дапамозе сонечнай энергіі падняць у бак вадапойнага пункта да 2—2,5 тысячы вёдраў вады з глыбіні 20—25 метраў.

УНУЧКА МАНАМАХА

Аб карысці лячэбнай хадзьбы, якая стала цяпер вельмі моднай, на Русі ведалі яшчэ ў XII стагоддзі. Гарачай прапа-

гандысткай руху, чыстага паветра і памяркоўнасці ў ежы была ў той час унучка Уладзіміра Манамаха Еўпраксія Мсціславаўна.

Княжна выклала свае погляды ў трактате «Мазі», які стаў па тым часе сапраўднай медыцынскай энцыклапедыяй. У пяці раздзелах трактата расказваецца аб правілах гігіены, аб доглядзе нованароджаных, аб лячэнні хвароб сэрца і страўніка, аб лекавых травах.

Сёлета спяўняцца 800 гадоў з дня смерці княжны, празванай Дабрадзей. Аб яе працы ў імя навукі расказваюць экспазіцыі гістарычнага музея ў Чарнігаве, фармацэўтычнага музея ў Львове.

ПЕЦЯРБУРГ—ВІЛЬНА—МІНСК...

На кніжных паліцах, як правіла, усё ўлічана і апісана. Тым не менш і на іх іншы раз можна зрабіць цікавыя знаходкі. У АН БССР гэта адбылося з кнігай Ларэна Канколя «Камуна 71 года».

Маленькая авальная пячатка на шэрай вокладцы гаворыць, што кніга ўваходзіла ў склад бібліятэкі рэдакцыі газеты «Наша ніва». У гэтым выданні супацоўнічалі Янка Купала і Якуб Колас.

Работа Канколя выйшла ў Санкт-Пецярбургу ў 1906 годзе, калі была заснавана «Наша ніва». Падзаглавак даследавання гаворыць: «Кароткая гісторыя паўстання парыжскіх рабочых у 1871 годзе». Круглая пячатка з надпісам «Кніжны магазін П. П. Глебава ў СПб, Панцелямонаўская, 6», указвае, што месца пакупкі — сталіца Расіі.

РЕДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ

НАШ АДРАС:

МІНСК-ГСП, ЛЕНІНСКІ ПРАСПЕКТ, 44.
ТЭЛЕФОНЫ: 33-07-82, 33-03-15, 33-15-15, 39-87-92.

Ордэна Працоўнага Чырвонага Сцяга
друкарня выдавецтва ЦК КП Беларусі.
Зак. № 109.